

Verdien av vannforvaltningsplaner

Vann angår oss alle. Og vann har ulik betydning for oss. For mange er vann avgjørende i deres næringsutøvelse, som for eksempel innen jordbruk eller fiske. I tillegg til vannet vi omgir oss med i det daglige; til drikke, matlaging, til vask av hus, klær, bil og andre ting, er vann avgjørende for matproduksjon og for alt som vokser og gror, som levested for fisk og andre vannlevende vesener, som kilde til elektrisk kraft, og som kilde til rekreasjon. Vannets betydning er nær ubegrenset, og som en del av naturen gir vann en nesten uendelig rekke av økosystemtjenester.

I Norge er vi som oftest velsignet med rikelig tilgang av ganske rent vann. Men med pågående klimaendringer ser vi allerede hvordan tilgangen på vann kan endres, fra hyppigere tørke til flere perioder med sterk og vedvarende nedbør og flom.

EUs vanddirektiv ble innført i norsk regelverk i 2007 ved vannforskriften. Dette ble omtalt som det mest ambisiøse og omfattende rammeverk for vannmiljøet. Det bærende prinsipp i vannforskriften er at alle som påvirker vannkvaliteten i negativ retning skal bidra for å nå målene om god kjemisk og økologisk kvalitet i vannforekomstene. Et annet prinsipp er at det er virkemidlene i det enkelte sektor-lovverket som gjelder, og som skal bidra til at målene nås.

De nasjonale føringene fra myndighetene for arbeidet med oppdateringen av vannforvaltningsplanene som kom i 2019, pekte spesielt på kommunenes rolle i arbeidet. Gjennom arbeidet i vannområdene skal kommunene bidra til at lokal forankring og medvirkning sikres. Siden kommunene har førstehåndskunnskap om vannforekomstene i sitt område har de et myndighetsansvar for å treffe vedtak om tiltak innen

drikkevann og avløp, overvannshåndtering, landbruksforvaltning, arealforvaltning og forurensning. Kommunene har gjennom sin rolle som arealplaneggere mulighet til å sette restriksjoner på arealbruken for å sikre vannkvaliteten. Bruk av dette virkemidlet får avgjørende betydning for fremtidig vannkvalitet i et Norge der utbyggingen stedvis øker enormt.

Føringene fra 2019 har vært gjeldende for arbeidet i vannregionene, i tillegg til de nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, relevante statlige planretningslinjer og vedtatte, regionale planer. Føringene skulle også avklare målkonfliktene som ligger innbakt i målet om god vannkvalitet. De største konfliktene har vært knyttet til vannkraft, jordbruk og havbruk, som alle er brukere og påvirkere av vannressursene.

Det gjenstår fortsatt betydelige utfordringer for å tette gapet mellom dagens tilstand på vannet og tilstanden når miljømålene etter vannforskriften er nådd. I føringene fra myndighetene manes det derfor forutsatt til økt innsats i gjennomføring av planene.

På avløpsområdet har kommunene en rolle både som myndighet for de mindre, ofte private avløpsanleggene, og som eier av de større avløpsanleggene. Felles for disse er at det er kommunens egne innbyggere som betaler regningen, enten gjennom det kommunale VA-gebyret, eller direkte som eier av private anlegg. I de nasjonale føringene er avløp ført opp som et særskilt område der det må gjennomføres tiltak i tråd med sektorregelverket. Her har det lenge vært varslet store, økte kostnader i årene som kommer. Miljømyndighetenes varsel fra 2019 der det presiseres at kravene til avløpsrensing

skal oppfylles, øker presset på kommunene om å gjennomføre tiltak innenfor denne sektoren ytterligere.

Om lag en fjerdedel av vannet vårt er påvirket av jordbruk, og rundt halvparten av dette oppnår ikke miljømålet ”god tilstand” etter vannforskriftens krav. Avrenning fra jordbruk påvirker de økologiske og kjemiske forholdene i vassdragene, og kan medføre algevekst og tilgroing. Dette har negativ effekt på vannkvaliteten, både som drikkevann og som levested for fisk og andre arter.

1. februar 2021 ble de oppdaterte, regionale vannforvaltningsplanene sendt på høring i Innlandet og Viken vannregion. Her er høringsfristen 31. mai 2021. For de andre vannregionene er høringsperioden 1. mars 2021 – 31. mai 2021. Alt høringsmaterieell finnes på vannportalen.no.

Bare i Innlandet og Viken vannregion står over 1800 vannforekomster i fare for ikke å ha god miljøtilstand i 2027. De påvirkningene som er registrert på flest vannforekomster er jordbruk, avløpsvann, introduserte arter og sykdommer, vannkraft og urban utvikling.

Det store spørsmålet fremover blir: Hvor mye vil det koste å oppnå god kjemisk og økologisk vannkvalitet i Innlandet og Viken vannregion?

I høringsforslaget er det lagt inn tiltak og kostnader, men mulighetene kan være store for at omfanget av tiltak og kostnadene for disse i virkeligheten er langt større enn det som er registrert i planene.

Åpne høringsprosesser er et resultat av, og et viktig virkemiddel i demokratier, hvor de som blir berørt skal få mulighet til å uttale seg. Vi vil derfor oppfordre alle med interesse for, og kunnskap om vann, til å engasjere seg i høringsprosessene for vannforvaltningsplanene.

Spørsmål en da kan stille seg kan være: Er det de riktige tiltakene og kostnadene som er foreslått? Er det sannsynlig at miljømålene vil nås med de foreslåtte tiltakene? Er planene realistiske og gjennomførbare? Og, ikke minst, er finansieringen realistisk, slik at de som skal betale for tiltakene evner å gjøre det?

Som kjent skal godkjente vannforvaltningsplaner, i henhold til plan- og bygningsloven, legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i vannregionen. Dette blir veien videre for vannet!

Og denne veien blir viktig. Vi håper på en god prosess til beste for vannet!

Redaksjonskomiteen

«Når brønnen er tørr,
vet man hva vannet er
verdt»

- Benjamin Franklin

Design, Petter Wang